

UDC | УДК : 343.97

Анотація: У статті досліджується окремі питання реалізації захисником права на опитування осіб за їх згодою з метою отримання допустимих доказів у кримінальному провадженні. Виокремлюються проблеми практичного використання такого права та його законодавчого регулювання, зокрема, визначення форми його реалізації та фіксації результатів опитування. Пропонуються відповідні зміни до Кримінального процесуального кодексу України.

Ключові слова: захисник; опитування осіб за їх згодою; протокол опитування осіб.

FORM OF QUESTIONING PERSONS BY DEFENDER IN CRIMINAL PROCEEDINGS

LYULICH, V.

Researcher,

I. Malynovskyi Institute of Law

at the National University of Ostroh Academy

Abstract

Issues of practical implementation of the defender's right for interviewing (questioning) the persons by their consent are investigated. The analysis of existing provisions of the Criminal Procedural Code of Ukraine and the legislation on legal profession for the purpose of allocation of problematic aspects of legislative regulation and practical use by the defender of this right is carried out. Need for legislative fixing of standards of the defender's right to interrogate (by consent) is argued as a way of collecting of evidences and proofs.

Also, major factors which make impossible the use of the data received by the defender in criminal proceedings as proofs, in particular are allocated: lack of regulation in standards of the Criminal Procedural Code of Ukraine an order of interviewing persons by the defender and forms of fixation of such actions; lack of the explanations obtained by the defender among sources of the evidence; need of consent of the person for carrying out the poll by defender; lack of guarantees of realization by the defender of the right to interview persons for the purpose of recognition of results of the specified polls by proofs and to take them into consideration in procedural decisions making.

ФОРМА ОПИТУВАННЯ ОСІБ ЗАХИСНИКОМ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

В. А. ЛЮЛІЧ

здобувач,

кафедра правосуддя та кримінально-правових дисциплін,
Інститут права ім. І. Малиновського Національного
університету «Острозька академія»

✉ зв'язок з автором: через Редакцію

Кримінальний процесуальний кодекс України 2012 року [1] наділив захисника правом збирати докази (п. 8 ч. 2, п. 2 ч. 4 ст. 42 КПК України), залишивши невіршеними окремі питання його реалізації.

Зокрема, п. 7 ч. 1 ст. 20 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» визначив право захисника опитувати осіб за їх згодою [2]. Однак, у нормах ч. 3 ст. 93 КПК України серед способів збирання доказів стороною захисту визначено лише право сторони захисту отримувати відомості від юридичних та фізичних осіб. Як наслідок, результати таких дій в більшості випадків залишаються поза межами кримінального провадження. Поряд із цим, «опитуючи різних осіб, захисник прагне дізнатись про факти і визначити можливих свідків захисту. Однак, від опитаної особи захисник може одержати лише письмові «пояснення», і цей документ майже ніколи не додається до матеріалів справи» [3, с. 387].

Причиною цьому є те, що у нинішніх умовах отримані захисником у такий спосіб відомості не є допустимими доказами, оскільки: у нормах Кримінального процесуального кодексу України відсутня регламентація порядку опитування осіб захисником та форма фіксації таких дій; отримані захисником пояснення не є джерелом доказів (ч. 8 ст. 95 КПК України); захисник має право опитувати осіб лише за їх згодою, а вказане право захисника не забезпечено відповідним обов'язком слідчого, прокурора, слідчого судді та суду оцінювати і визнавати результати вказаних опитувань доказами та ураховувати при прийнятті процесуальних рішень.

On the basis of the study a certain order of carrying out the polls of persons by the defender is offered, and the form of fixation of the corresponding actions that will allow to use further the data received thus as proofs is defined. The main requisites of the protocol of poll of the person by the defender are defined and practical recommendations about registration of such protocol and fixing in it of process and results of poll are made.

Legislative and practical possibility to use the technical devices (voice recorders, video cameras, etc.) by the defender during the poll is analyzed.

Need of legislative regulation of appropriate issues is defined by the carried-out analysis and corresponding changes in standards of the Criminal Procedural Code of Ukraine are offered.

Keywords: defender; questioning individuals with their consent; questioning protocol.

ФОРМА ОПРОСА ЛИЦ ЗАЩИТНИКОМ В УГОЛОВНОМ ПРОИЗВОДСТВЕ

ЛЮЛИЧ В. А.

*соискатель кафедры правосудия и уголовно-правовых дисциплин,
Институт права им. И.Малиновського
Национального университета «Острожская академия»*

Аннотация: В статье исследуются отдельные вопросы реализации защитником права на опрос лиц с их согласия с целью получения допустимых доказательств в уголовном производстве. Выделяются проблемы практического использования такого права и его законодательного регулирования, в частности, определение формы его реализации и фиксации результатов опроса. Предлагаются соответствующие изменения в Уголовный процессуальный кодекс Украины.

Ключевые слова: защитник; опрос лиц с их согласия; протокол опроса лиц.

Open Access

This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

Разом із тим, з метою забезпечення дотримання прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого та з'ясування обставин, які спростовують підозру чи обвинувачення, пом'якшують чи виключають кримінальну відповідальність підозрюваного, обвинуваченого, захисник зобов'язаний використовувати усі передбачені законодавством засоби захисту (ч. 1 ст. 47 КПК України).

Тому, ураховуючи, що збирання доказів здійснюється лише у порядку, передбаченому КПК України (ч. 1 ст. 93 КПК України), необхідно серед інших способів збирання доказів стороною захисту у ч. 3 ст. 93 КПК України закріпити право на опитування осіб за їх згодою. При цьому, потребує обов'язкового законодавчого регулювання порядок проведення та форма фіксації результатів опитування, проведеного стороною захисту [4, с. 50], оскільки «документи, предмети, відомості, отримані в результаті опитування захисником осіб, не відповідають такому обов'язковому властивості доказів, як допустимість, так як вони не отримані і не закріплені в процесуальному порядку і в процесуальній формі» [5, с. 254].

На нашу думку, опитування осіб захисником повинно проводитися у формі бесіди. Для цього, захисник повинен запропонувати особі самостійно викласти свої пояснення у письмовій формі, а у разі неможливості з певних причин самостійно написати такі пояснення, за згодою особи зафіксувати їх самостійно.

Ураховуючи, що відповідно до вимог ст.ст. 103, 104 КПК України хід і результати проведення процесуальних дій повинні фіксуватися у протоколі проведення такої дії, тому результати опитування осіб необхідно відображати у протоколі опитування осіб захисником. При цьому, окрім основних реквізитів, визначених ч. 3 ст. 104 КПК України, у такому протоколі необхідно обов'язково зазначити, що пояснення надаються за згодою особи та перед початком викладення даних опитування письмово попереджати особу, що це її право, а не обов'язок. Вказане опитувана особа повинна засвідчити своїм підписом, що виключить ситуацію, коли особа вказуватиме у суді на порушення її прав і законних інтересів під час отримання відповідних пояснень захисником та відмову від своїх показань.

Також, ураховуючи практику здійснення опитувань осіб захисником, у такому протоколі слід також вказувати: особу, яка його проводить із посиланням на підстави надання правової допомоги у відповідному кримінальному провадженні, зазначити відомості про адвоката, (прізвище, ім'я, по батькові захисника, номер адвокатського свідоцтва, реквізити договору про надання юридичної допомоги тощо); правові підстави проведення опитування; дані щодо кримінального провадження, у якому проводиться опитування; місце і дату

опитування; час початку і закінчення опитування; прізвище, ім'я, по батькові опитуваної особи, рік його народження, адресу проживання, телефон, реквізити документу, що засвідчує особу; заяви та зауваження опитуваної особи. Захисник також може ставити особі запитання, які обов'язково письмово відображати в протоколі опитування. У разі відмови відповідати на те чи інше запитання, про це зазначати у протоколі.

Протокол повинен підписуватися захисником та опитуваною особою. Окрім того, за аналогією з протоколом допиту свідка, з метою підтвердження достовірності викладених даних та у подальшому уникнення ситуації заміни сторінок чи вказування на це опитуваною особою, варто, щоб кожна сторінка була підписана останньою.

На практиці має місце використання адвокатами під час опитування технічних засобів (диктофонів, відеокамер тощо), що дає можливість у подальшому відтворити розмову у її деталях та при зміні особою своїх показань, або їх втрати внаслідок забуття тих чи інших обставин тощо, відтворити їх у початковому вигляді.

Такі дії захисника регламентовані нормами п. 8 ч. 1 ст. 20 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», яка дозволяє адвокату застосовувати технічні засоби, у тому числі для копіювання матеріалів справи, в якій адвокат здійснює захист, представництво або надає інші види правової допомоги, фіксувати процесуальні дії, в яких він бере участь, а також хід судового засідання в порядку, передбаченому законом. Однак, процедура фіксування та можливість використання адвокатами результатів фіксації технічними засобами процесу опитування законодавчо не урегульована. Тому, здійснюючи опитування осіб за правилами проведення процесуальних дій,

при застосуванні технічних засобів слід керуватися нормами ст. 105 КПК України. При цьому, у протоколі опитування особи слід зазначати, що опитування особи проводиться із застосуванням технічних засобів, вказуючи конкретно на характеристики таких засобів, а за результати такої фіксації носії інформації (CD-диск, відеокасети тощо) долучати до відповідного протоколу опитування із зазначенням про це у протоколі.

Слід відмітити, що на практиці деякі захисники з метою забезпечення підтвердження та подальшого визнання судом достовірності викладених у поясненні даних завіряють відповідні пояснення нотаріально. Вказане підтримують і окремі вчені, вказуючи на те, що це слід робити з метою підвищення гарантій істинності отриманих в ході опитування відомостей [6, с. 28–29].

Разом із тим, залучення нотаріусів до проведення опитування є зайвим та непотрібним з наступних підстав: достовірність повідомлених особою відомостей підтверджується самою ж особою під час підписання протоколу опитування; під час опитування захисник перевіряє особу та підтверджує її особистість, про що у протоколі опитування вказуються реквізити документу, який посвідчує особу; вказана процедура потребує додаткових витрат підозрюваного, обвинуваченого, оскільки послуги нотаріусів є платними тощо.

Таким чином, урахувавши важливість опитування осіб у процесі збирання доказів захисником, необхідно вивести останнє із меж передпроцесуальної діяльності захисника. Для цього, необхідно у нормах КПК України закріпити право на опитування осіб за їх згодою як спосіб збирання доказів стороною захисту та на законодавчому рівні урегулювати форму проведення такого опитування і фіксації його результатів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : прийнятий Верховною радою України Законом № 4651-VI від 13.04.2012 р. – Х. : Право, 2012. – 392 с.
2. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» : Закон України від 5 липня 2012 р. № 5076-VI // Голос України. – 2012. – 14 серпня.
3. Бущенко А. П. Право збирати докази, розслідувати факти у справі та опитувати потенційних свідків / А. П. Бущенко, Г. В. Токарєв // Ефективність захисту у кримінальному процесі в країнах Східної Європи: Болгарія, Грузія, Литва, Молдова, Україна. – LARN Legal aid reformers' network, 2012. – 483 с.
4. Рагулин А. В. Регламентация прав адвоката-защитника на опрос лиц с их согласия и представление предметов и документов / А. В. Рагулин // Евразийская адвокатура. – 2013. – № 1 (2). – С. 50–52.
5. Лупинская П. А. Сбор доказательств // Уголовно-процессуальное право Российской Федерации : учебник / [под ред. П. А. Лупинской]. – М., 2003.
6. Руднев В. Возможно ли участие нотариуса в уголовном судопроизводстве? / В. Руднев, Г. Беньягуев // Российская юстиция. – 2002. – № 8.